Tadqiqot uz

ISSN 2181-9130

Doi Journal 10.26739/2181-9130

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

11 ЖИЛД, 11 СОН

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 11, НОМЕР 11

JOURNAL OF LAW RESEARCH

VOLUME 11, ISSUE 11

ТОШКЕНТ-2026

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF LAW RESEARCH

№11 (2026) DOI http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2026-11

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:
Abdurasulova Qumriniso Raimqulovna
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:
Fayziev Shoxrud Farmonovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O‘zbekiston)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

12.00.01 - ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ / ТЕОРИЯ ПРАВА И ГОСУДАРСТВА, ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ / THEORY OF LAW AND STATE, HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

Boboyev Halimboy Boboyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Ahmedshaeva Mavlyuda Axatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Adilxodjayeva Surayyo Maxkamovna
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)

Sattorov Abdug‘affor
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Yosuke Shamoto
yuridik fanlar doktori, professor (Yaponiya)
Umarxanova Dildora Sharipxanovna
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Nematov Jo‘rabek Nematilloyevich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O‘zbekiston)

12.00.02 - КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ. МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ / КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО; АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО; ФИНАНСОВОЕ ПРАВО / CONSTITUTIONAL LAW; ADMINISTRATIVE LAW; FINANCIAL RIGHT

Malikova Gulchexra
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Xusanov Ozod Tillabayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Selimanova Svetlana Mixaylovna
yuridik fanlar doktori (O’zbekiston)

Xvan Leonid Borisovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O’zbekiston)
Peshkova Xristina Vyachesloavovna
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
Sung Un Lee
yuridik fanlar doktori, professor (Janubiy Koreya)

12.00.03 - ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО; ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО; СЕМЕЙНОЕ ПРАВО; МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО / CIVIL LAW; BUSINESS LAW; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Oqyulov Omonboy
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Ro‘zinazarov Shuhrat Nuraliyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Ruziyev Rustam Jabborovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Borotov Mirodiljon Xomudjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)

Toshev Boboqul Norqobilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Shomuxamedova Zamira Shoislamovna
yuridik fanlar doktori, (O’zbekiston)
Ahmad Issa Altweissi
yuridik fanlar doktori, professor (Iordaniya)
Mexmonov Kambariddin Miradxamovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)

12.00.04 - ФУҚАРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ХЎЖАЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАКАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА МЕДИАЦИЯ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО, АРБИТРАЖНЫЙ ПРОЦЕСС И МЕДИАЦИЯ / CIVIL PROCEDURE LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW, ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

Esanova Zamira Normurodovna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Mamasidiqov Muzaffar Musajonovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)

Jason A.
Kanton Federal sud markazi (AQSH)
Borut Strazisar
Yuridik bo'lim boshlig'i (Sloveniya)

12.00.05 - МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ / ТРУДОВОЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ / THE LABOR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Usmanova Muborak Akmalxanovna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Gasanov Mixail Yuriyevich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O’zbekiston)
Sattorova Gulnoza Djurakulovna
yuridik fanlar doktori, dotsent (O’zbekiston)

Murodova Gulnora
yuridik fanlar doktori, dotsent (O’zbekiston)
Denisov Gleb
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Muxamedov Xaydarali Meliyevich
Yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)

12.00.06 - ТАБИИЙ РЕСУРСЛАР ҲУҚУҚИ. АГРАР ҲУҚУҚ. ЭКОЛОГИК ҲУҚУҚ / ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО; АГРАРНОЕ ПРАВО; ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО / NATURAL RESOURCE LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW

Fayziyev Shuxrat Xasanovich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Usmonov Muhammadi Bahridinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Xolmuminov Juma
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)

Jo‘rayev Yuldash Achilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Nurmatov Mirg‘olib Mirzayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Yeshanova Dauletbike Ametbekovna
Yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (O'zbekiston)

12.00.07 - СУД ҲОКИМИЯТИ. ПРОКУРОР НАЗОРАТИ. ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. АДВОКАТУРА / СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА / THE JUDICIAL AUTHORITY. PROSECUTOR SUPERVISION. ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES. ADVOCACY

Po‘latov Baxtiyor Xalilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Salomov Baxrom Salomovich
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Osmonaliyev Qayrat
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)
Mirzayev Aziz
yuridik fanlar doktori, professor (O‘zbekiston)

Aleksey Kibalnik
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Kudryavtsev Vladislav Leonidovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Sergey Shoshin
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
James B.
Eaglin Federal sud markazi (AQSH)

12.00.08 - ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ. КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ / УГОЛОВНОЕ ПРАВО И КРИМИНОЛОГИЯ; УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО / CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINALLY-EXECUTIVE LAW

Rustambayev Mirzayusup Hakimovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Zufarov Rustam Axmedovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Kabulov Rustam
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Rajabova Mavjuda Abdullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Ismailov Isomiddin
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Rozimova Qunduz Yuldashevna
Yuridik fanlar doktori, dotsent (O’zbekiston)

Hamidov Nurmuhammad Orif o‘g‘li
yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (O’zbekiston)
Yuldoshev Rifat Raxmadjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Djansarayeva Rima Ernatovna
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog‘iston)
Yelena Antonyan Aleksandrovna
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Matthew Light
yuridik fanlar doktori, professor (Kanada)
Qo‘shayev Nurali Mahmudovich
yuridik fanlar nomzodi, dotsent (O‘zbekiston)

12.00.09 - ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА. ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ / УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС, КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА / CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS, OPERATIVE-SEARCH LAW AND JUDICIAL EXAMINATION

Inog‘omjonova Zumratxon Fatxullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Pulatov Yuriy Safiyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
To‘laganova Gulchehra Zaxitovna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Muxiddinov Faxriddin Muxiddinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Mirazov Davron Miragzamovich
yuridik fanlar doktori (O’zbekiston)
Rijakov Aleksandr Petrovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Stoyko Nikolay Genadyevich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Iskandarov Zayniddin
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Sergey Pen
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog‘iston)
Aleksey Purs
yuridik fanlar doktori, dotsent (Belarus)
Jurgen Maurer
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)
Kevin Curtin
yuridik fanlar doktori, professor (AQSH)

12.00.10 - ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ / МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО / INTERNATIONAL LAW

Ismoilov Bahodir Islamovich
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Matkarimova Gulchehra Abdusamatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)

Yuldasheva Govxerjan
yuridik fanlar doktori, professor (O’zbekiston)
Alexander Trunk
yuridik fanlar doktori, professor (Germanya)

MUSAHHIH: NURMUHAMMAD HAMIDOV

DIZAYN - SAHIFALOVCHI: XURSHID MIRZAXMEDOV

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Овулов Пўлатжон Илҳом ўғли
ДАВЛАТ ВА ЮРИДИК ШАХСЛАР ЖАВОБГАРЛИГИНИНГ НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ МАСАЛАЛАРИ.....5

2. Рашидова Шахзода Раимовна
ИНСТИТУТ СЕМЕЙНОЙ МЕДИАЦИИ: ПРАВОВОЙ ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА И АРАБСКИХ СТРАН (ОАЭ И ЕГИПТА).....20

3. Raximov Dilmurodjon G‘ulomjon o‘g‘li
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI ENG MUHIM SAMARADORLIK KO‘RSATKICHLARI ASOSIDA BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....27

4. Максумова Наргиза Алишеровна
ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИЗНАНИЯ ИМУЩЕСТВЕННЫХ ПРАВ ПО ДОГОВОРУ ДОЛЕВОГО УЧАСТИЯ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ ОБЩИМ ИМУЩЕСТВОМ СУПРУГОВ.....39

5. Сайдивалиева Хуршида Ходжиакбаровна
РАҚАМЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА ОИЛАВИЙ-ҲУҚУҚИЙ ШАРТНОМАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: ҲУҚУҚИЙ ЧЕГАРАЛАР, НОТАРИАЛ ТАРТИБ ВА НИЗОЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.....47

6. Turayev Jo‘rabek Shonazarovich
ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA JAMOAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING ZAMONAVIY BOSQICHI: RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR, OCHIQLIK VA JAMOATCHILIK ISHONCHI.....58

7. Akramova Muazzam Turdiqul qizi
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT QONUNCHILIGIDA TIJORAT TASHKILOTLARI MANSABDOR SHAXSLARINING KORRUPSIYAGA OID JINOYATLAR UCHUN JAVOBGARLIGI.....65

8. Nodirov Muzaffar Akhmadovich, Nurmukhamedov Sardorbek Elmuradovich
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND CRIMINAL LIABILITY: CAN ARTIFICIAL INTELLIGENCE SYSTEMS BE SUBJECTS OF A CRIME?.....74

9. Saidov Olim Chorikulovich
BOSHQA HUQUQIY OILALAR VAKILLARINING TAJRIBASI VA O‘ZBEKISTON UCHUN IMPLEMENTATSIYA STRATEGIYASI.....83

10. Seytnazarov Qurbanbay Reyimbayevich
MDH MAMLAKATLARI JINOYAT ISHLARI BO‘YICHA SUD ISH YURITUVIDA TORTISHUV INSTITUTI.....90

11. Умаров Бахтиёр Усмонович
ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ АСПЕКТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОХРАННОСТИ ЦИФРОВЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ.....96

12. Бабаева Иродахон Эркинжон кизи
ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ОСНОВЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИЗМЕНЕНИЯ КЛИМАТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....104

ISSN: 2181-9130
www.tadqiqot.uz
ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ
ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF LAW RESEARCH

12.00.08-УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

Akramova Muazzam Turdiqul qizi,
International School of Finance Technology and Science instituti o‘qituvchisi,
O‘zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi doktoranti
E-mail: muazzamxon93@gmail.com

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT QONUNCHILIGIDA TIJORAT TASHKILOTLARI MANSABDOR SHAXSLARINING KORRUPSIYAGA OID JINOYATLAR UCHUN JAVOBGARLIGI

For citation: Akramova Muazzam Turdikul kizi. LIABILITY OF OFFICIALS OF COMMERCIAL ORGANIZATIONS FOR CORRUPTION-RELATED CRIMES UNDER THE CRIMINAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. Journal of Law Research. 2026, 11 vol., issue 11.

http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.24167482

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi jinoyat qonunchiligiga muvofiq, tijorat tashkilotlari mansabdor shaxslarining korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar uchun javobgarligining ayrim jihatlari tahlil qilinadi. Muallif Jinoyat kodeksida ushbu toifadagi shaxslarning korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar uchun javobgarligiga oid normalarning yangicha talqinini o‘rganib chiqadi. Maqolada bunday javobgarlikning oldini olishga qaratilgan choralarni amalga oshirish zarurligi asoslanadi, tijorat tashkilotlari mansabdor shaxslarining korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar uchun javobgarligi tushunchasi yoritiladi, mazkur sohadagi muammolar qayd etiladi hamda ularni hal etish bo‘yicha yangi takliflar ilgari suriladi.

Kalit so‘zlar: korrupsiya, tijoratda pora olish, pora berish, pora predmeti, mansabdorlik jinoyatlari, jamoat manfaatlari, xavfsizlik, pora predmeti, vositachilik

---

Акрамова Муаззам Турдикул кизи,
Преподаватель Института International School of Finance Technology and Science,
Докторант Академии правосудии Республики Узбекистан
E-mail: muazzamxon93@gmail.com

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ КОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ ЗА КОРРУПЦИОННЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ В СООТВЕТСТВИИ С УГОЛОВНЫМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются некоторые аспекты ответственности должностных лиц коммерческих организаций за коррупционные преступления в соответствии с уголовным законодательством Республики Узбекистан. Автор рассматривает новую интерпретацию положений Уголовного кодекса, касающихся ответственности данной категории лиц за

коррупционные преступления. В статье обосновывается необходимость принятия мер, направленных на предотвращение такой ответственности, уточняется понятие ответственности должностных лиц коммерческой организации за преступления, связанные с коррупцией, выявляются существующие проблемы в этой области и выдвигаются новые предложения по их решению.

Ключевые слова: коррупция, коммерческое взяточничество, взяточничество, предмет взяточничества, преступления должностных лиц, общественный интерес, безопасность, предмет взяточничества, посредничество

Akramova Muazzam Turdikul kizi,
Lecturer at the International School of Finance Technology and Science Institute
Doctoral Student at the Academy of Justice of the Republic of Uzbekistan
E-mail: muazzamxon93@gmail.com

LIABILITY OF OFFICIALS OF COMMERCIAL ORGANIZATIONS FOR CORRUPTION-RELATED CRIMES UNDER THE CRIMINAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ANNOTATION

This article analyzes certain aspects of the liability of officials within commercial organizations for corruption-related crimes, in accordance with the criminal legislation of the Republic of Uzbekistan. The author examines a new interpretation of the provisions in the Criminal Code concerning the liability of this category of individuals for corruption-related offenses. The article substantiates the necessity of implementing measures aimed at preventing such liability, clarifies the concept of the liability of commercial organization officials for corruption-related crimes, identifies existing challenges in this area, and puts forward new proposals for addressing them.

Keywords: corruption, commercial bribery, bribery, subject matter of bribery, crimes by public officials, public interest, security, subject matter of bribery, mediation.

O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining "Tadbirkorlik faoliyatiga to‘sqinlik qilish yoki unga noqonuniy aralashish, shuningdek, xo‘jalik yurituvchi subyektlarning huquqlari va qonuniy manfaatlariga tajovuz qiluvchi boshqa jinoyatlar" deb nomlangan XIII[1]-bobi korrupsiya bilan bog‘liq ayrim jinoyatlarni ham o‘z ichiga oladi. Bularga 192[9]-modda (tijorat porasi), 192[10]-modda (nodavlat tijorat tashkiloti yoki boshqa nodavlat tashkilot xodimini pora evaziga og‘dirib olish) va 192[11]-modda (nodavlat tijorat tashkiloti yoki boshqa nodavlat tashkilot xizmatchisi tomonidan o‘z vakolatlarini suiiste’mol qilish) kiradi. [1]

K.R. Yarovayaning ta‘kidlashicha, tijoratda pora evaziga og’dirish- bu pora berayotgan shaxsning manfaatlarini ko‘zlab, tadbirkorlik sohasida muayyan harakatlarni amalga oshirish (yoki amalga oshirmaslik) evaziga pul, qimmatli qog‘ozlar, mol-mulk yoki xizmatlarni noqonuniy ravishda berish yoki olishdir. Oddiy poraxo‘rlikdan farqli o‘laroq, Tijoratda pora evaziga og’dirishx ususiy sektorda, ya’ni tijorat tashkilotlari xodimlari o‘rtasida sodir bo‘ladi. Tijoratda pora evaziga og‘dirish jinoyatida pora berish yoki olishning kam miqdordagi turi ham mavjud bo‘lib, ular o‘rtasidagi farq jinoyat predmeti bo‘lgan narsaning pul qiymati bilan belgilanadi. Tijorat porasining kam miqdordagi turi tarkibi, asosan, pora olish va pora berishga oid asosiy jinoyat tarkiblariga mos keladi. [2]

L.A. Spektorning ta‘kidlashicha, mazkur jinoyatning obyektiv tomoni tijorat yoki boshqa tashkilotdagi mansabdor shaxsga yoxud boshqaruv vazifalarini bajaruvchi shaxsga pul, qimmatli qog‘ozlar yoki boshqa mol-mulkni berish, yoxud mol-mulk bilan bog‘liq xizmatlarni taqdim etish uchun sun’iy sharoitlar yaratish harakatlaridan iboratdir (masalan, sanatoriy yoki sayyohlik yo‘llanmalari, safar chiptalarini taqdim etishga urinish; ta‘mirlash, tiklash, qurilish yoki boshqa ishlarni tashkil etishga, ko‘chmas mulk yoxud transport vositalarini xarid qilishga urinish va hokazo). [3]

Levchenko P.I.ning fikricha, tijoratda pora evaziga og‘dirish jinoyatining ijtimoiy xavfliligi quyidagilarda namoyon bo‘ladi: “mayda korrupsiya”ga qo‘l urish keyinchalik tobora kattaroq

miqdordagi to‘lovlar talab qilinishiga olib keladi; korrupsiyaga moyil shaxs korrupsion sxemalardan xabardor bo‘lgan va ulardan foydalana olaman deb hisoblaydigan murojaatchilarga nisbatan yon bosadi (imtiyoz beradi). [4]

Zvarygin V.E., Kondakov A.S.ning ta‘kidlashicha, amaldagi qonunchilikka ko‘ra, tijoratda pora evaziga og’dirish - bu pul mablag‘lari, boshqa har qanday mol-mulk yoki shunga o‘xshash boyliklarni bir shaxsdan boshqa shaxsga noqonuniy ravishda o‘tkazishdir. Bundan tashqari, tijorat poraxo‘rligining tarkibiy qismi boshqa bir shaxsga muayyan harakatlarni amalga oshirish yoki harakat qilishdan tiyilish evaziga moddiy xizmatlar ko‘rsatishni o‘z ichiga oladi. [5]

E.S. Shalyginaning fikricha, ushbu jinoyatning maqsadi - boshqaruvchini o‘z mansab vakolatlariga kiruvchi harakatlarni amalga oshirishga (yoki amalga oshirishdan tiyilishga) undashdir. Bu harakatlar pora beruvchi shaxsning manfaatlarini ko‘zlab amalga oshiriladi va shu orqali uning shaxsiy, g‘arazli ehtiyojlari hamda manfaatlari qondiriladi. [6]

D.A. Kononovning qayd etishicha, tijoratda pora evaziga og‘dirishning noqonuniy xususiyati shundaki, shaxs o‘zi boshqaruv vazifalarini bajarayotgan tashkilot manfaatlarini ko‘zlab, vijdonan harakat qilish bo‘yicha huquqiy majburiyatga ega bo‘ladi. Pora esa manfaatlar to‘qnashuvi natijasida yuzaga keladigan, tashkilotga nisbatan vijdonsiz xatti-harakatlar evaziga beriladi. [7]

S.D.Krasnousovning ta‘kidlashicha, Faol va passiv tijoratda pora evaziga og‘dirish ishtirokchilari moddiy yoki nomoddiy shakldagi naf va imtiyozlarga ega bo‘lishni ko‘zlaydilar; bunda passiv poraxo‘r o‘z mansab mavqeidan foydalanadi. Korrupsion harakatlar deganda nafaqat bunday naf va imtiyozlarning noqonuniy olinishi yoki berilishi, balki axloqiy me’yorlardan korrupsion xususiyatga ega bo‘lgan chetga chiqish holatlari ham tushuniladi. [8]

E.V.Fomenko ning ta‘kidlashicha, passiv tijoratda pora evaziga og’dirish holatlarida pul mablag‘lari, qimmatli qog‘ozlar, boshqa mol-mulk va mulkiy xizmatlarni (yoki boshqa mulkiy huquqlarni) noqonuniy ravishda taqdim etish hamda jinoyat obyekti o‘rtasida bevosita bog‘liqlik mavjud bo‘ladi. Bu esa, o‘z navbatida, mazkur narsalar tijoratda pora evaziga og’dirishning bevosita predmeti ekanligini anglatadi. [9]

Tijoratda pora evaziga og’dirishning mustaqil jinoyat turi sifatidagi xususiyatlarini aniqlash maqsadida, uning uchun javobgarlikni belgilovchi huquqiy normalar tahlil qilindi. Tijoratda pora evaziga og’dirish o‘zaro bog‘liq bo‘lgan, ammo bir-biridan farq qiluvchi ikkita jinoyatni o‘z ichiga oladi: noqonuniy mukofotni berish va uni qabul qilib olish. Ijtimoiy xavflilik darajasi turlicha bo‘lgan ushbu ikki alohida jinoyatga oid qoidalarni yagona moddada birlashtirish qaroriga nisbatan tanqidiy baho beriladi. [10]

L.A. Maslovaning fikriga ko‘ra, pora berish uch shaklda namoyon bo‘ladi:

- pora oluvchining yoki boshqa shaxslarning manfaatlarini ko‘zlab muayyan harakatlarni amalga oshirish (yoki amalga oshirmaslik) evaziga, yoxud bunday manfaatlarni qo‘lga kiritish evaziga pul, qimmatli qog‘ozlar yoki boshqa mol-mulkni topshirish, mulkiy xususiyatga ega xizmatlarni ko‘rsatish yoki mulkiy huquqlarni berish (shu jumladan, mol-mulkni topshirish, xizmatlar ko‘rsatish yoki huquqlarni berish pora oluvchining ko‘rsatmasiga binoan boshqa jismoniy yoki yuridik shaxsga amalga oshirilgan hollar ham shunga kiradi) bilan bog‘liq asosiy jinoyat; bunda guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar yoki tarjimonlar ishtirokidagi holatlarda kelajakda muayyan harakatlarni bajarishga doir va’dalar berish ham nazarda tutiladi;

- jinoyat tarkibining asosiy yoki og‘irlashtiruvchi belgilarida belgilanganidek, jinoyatni sodir etish usuli;

- jinoyatga undash (dalolat qilish) shakli bo‘lib, u undalayotgan shaxslarga moddiy manfaatlar taqdim etish yoki va’da qilishni o‘z ichiga oladi.[11]

E.V.Tsarevning fikricha, fuqarolar yoki tashkilotlarning huquqlari va qonuniy manfaatlariga, yoki jamiyat yoki davlatning qonun bilan himoyalangan manfaatlariga yetkazilgan zararning ahamiyati asoslanishi kerak. Buni qilmaslik jinoiy ta'qibning tugatilishiga, jinoyat ishining prokurorga qaytarilishiga yoki oqlanishiga olib keladi. Bundan tashqari, mulkka yetkazilgan zararni “sezilarli” deb tasniflash uchun minimal chegara belgilanishi kerak, chunki qonun chiqaruvchi buni ta'riflamagan. [12]

E.A. Podkoryvovning ta‘kidlashicha, vazirliklar va idoralar mansabdor shaxslari tomonidan ifodalangan ijro etuvchi hokimiyat o'zining rasmiy vakolatlarini, xususan, litsenziyalar berish va tadbirkorlik faoliyatini nazorat qilish borasida jamoat manfaatlariga zid bo'lgan usullar bilan suiiste‘mol qiladi. Korrupsiyaning kuchayishi, shuningdek, katta boylikka ega bo‘lgan shaxslar sinfining paydo bo'lishi bilan ham kuchayadi - bu mablag'lar mansabdor shaxslarga pora berish uchun osongina ishlatilishi mumkin. [13]

N.A. Popovaning qayd etishicha, jinoyatning boshqa jihati bir nechta asosiy fikrlar orqali ochib beriladi:

1. Jinoyatchi tijorat yoki boshqa tashkilot manfaatlariga zarar yetkazadigan tarzda boshqaruv vakolatlarini amalga oshirish bilan bog'liq harakatlarni amalga oshirishi yoki bajarishdan bosh tortishi mumkin.

2. Ob‘ektiv jihatga kelsak, asosiy oqibatni ham hisobga olish kerak: jismoniy yoki yuridik shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlariga, shuningdek, jamiyat yoki umuman davlatga zarar yetkazish.

3. Qilmish va oqibat o'rtasida sababiy bog‘liqlik mavjud.

Ushbu jinoiy harakatning sub‘ektiv tomoni to'g'ridan-to'g'ri niyat bilan tavsiflanadi. Jinoyatchi aniq, aniq maqsad bilan harakat qiladi. Bu nafaqat o‘zi uchun, balki boshqalar uchun ham ma‘lum foyda yoki afzalliklarga erishishga urinishni o‘z ichiga oladi. Bunday hollarda uchinchi shaxslarga zarar yetkazilishi mumkin. Bunday zarar yetkazishning turli sabablari bo'lishi mumkin.[14]

Professor R.M. Akutayevning fikriga ko'ra, yashirin jinoyatning o'ziga xos xususiyatlariga jinoyatlarning aniqlanmagan va ro'yxatdan o‘tmaganligi, ya'ni ular jinoyatchilarni ta‘qib qilish va ro‘yxatga olish uchun mas‘ul bo‘lgan organlar tomonidan aniqlanmaganligi yoki qayd etilmaganligi, shuningdek, surishtiruv va tergov organlarining jinoyatlarni hal qila olmasligi kiradi [15].

D.M. Podkolzinning fikricha, foyda va afzalliklar moddiy yoki nomoddiy bo'lishi mumkin. O‘zi yoki boshqalar uchun foyda va afzalliklarga intilish quyidagilarga intilish sifatida tushunilishi kerak: moddiy foyda olish yoki moddiy xarajatlardan qochish; audit faoliyati bilan shug'ullanishga to‘sqinlik qiladigan holatlarni yashirish; malakasiz professional xatti-harakatlar natijasida kelib chiqadigan yo‘qotishlar yoki moliyaviy zararni yashirish; yoki nomoddiy foyda olishni - masalan, martaba ko'tarilishi, tarafkashlik yoki qarindoshchilikni - yoki ishlarning haqiqiy holatini bezash, o‘zaro yordamni ta‘minlash, qo‘llab-quvvatlashni ta‘minlash va boshqalarni istash. [16]

A.L.Stepanovning qayd etishicha, boshqaruv funksiyalarini bajaruvchi shaxsning jinoyat sub‘ekti sifatida harakat qilish qobiliyati uchta omilga bog‘liq:

1) tashkilot turi - u tijorat yoki boshqa tashkilot bo‘lishi kerak, lekin davlat yoki shahar organi yoki muassasasi bo‘lmasligi kerak;

2) shaxsga berilgan huquq va majburiyatlar, ma'muriy-iqtisodiy yoki tashkiliy-boshqaruv funktsiyalarini bajarishdan iborat;

3) bunday huquq va majburiyatlarni amalga oshirish uchun qonuniy ravishda belgilangan va tegishli ravishda rasmiylashtirilgan asos (tartib) mavjudligi — xususan, yuqorida aytib o'tilgan funktsiyalarni doimiy, vaqtinchalik yoki maxsus vakolatli asosda bajarish. [17]

V.S. Izosimovning fikricha, xususiy auditorlar tomonidan vakolatni suiiste‘mol qilishning obyektiv jihati quyidagi harakatlar yoki harakatsizliklarda namoyon bo‘lishi mumkin:

a) o‘z vakolatidan professional maqsadlarga zid ravishda foydalanish;

b) fuqarolar, tashkilotlar, jamiyat yoki davlatning huquqlari va qonuniy manfaatlariga jiddiy zarar yetkazish shaklida ijtimoiy xavfli oqibatlar;

c) jinoyatchining harakatlari va bu oqibatlar o‘rtasidagi sababiy bog‘liqlik. [18]

D.A. Osmangadjievnaning ta‘kidlashicha, tijorat yoki boshqa tashkilotlarda vakolatni suiiste‘mol qilishning umumiy obyekti iqtisodiy sohadagi ijtimoiy munosabatlar, mulkchilik shakllari va iqtisodiy faoliyat, shuningdek, tijorat va boshqa tashkilotlarning normal faoliyati sifatida belgilanishi mumkin. [19]

N.A. Kamenskiyning qayd etishicha, vakolatni suiiste‘mol qilishning o'ziga xos xususiyati shundaki, bu jinoyat tashkilotlar manfaatlarida, birinchi navbatda, foyda olish maqsadida sodir etilishi

mumkin. Tijorat va boshqa tashkilotlarda vakolatni suiiste‘mol qilishga qarshi kurashishning maqsadi nafaqat jinoiy faoliyatning oldini olish, balki fuqarolik sud jarayoni orqali yetkazilgan zararni qoplashni ta'minlashdir. [20]

A. Ya. Asnisga ko‘ra, fuqarolar va tashkilotlarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlariga yetkazilgan jiddiy zarar quyidagicha belgilanadi: birinchidan, istisnosiz barcha hollarda bu Konstitutsiyasida mustahkamlangan fuqarolar yoki tashkilotlarning konstitutsiyaviy huquqlari, erkinliklari va manfaatlarining buzilishini anglatadi; ikkinchidan, boshqa holatlarda esa, qoidabuzarlikning jiddiyligi va yetkazilgan zarar subyektiv mezon asosida baholanadi — ya’ni, huquqni muhofaza qiluvchi organ emas, balki jabrlanuvchining o‘zi ushbu qoidabuzarlikni jiddiy yoki ahamiyatsiz deb hisoblashiga qarab belgilanadi. [21]

M. A. Lyubavinaning ta‘sidlashicha, bu tijorat va boshqa tashkilotlarda boshqaruv vazifalarini bajaruvchi shaxslarning o‘z vakolatlarini suiiste’mol qilishi, shuningdek, o‘z xizmat vazifalarini bajarmasligi yoki lozim darajada bajarmasligi natijasida fuqarolar, tashkilotlar, jamiyat yoki davlatning qonun bilan himoyalangan huquq va manfaatlariga jiddiy zarar yetkazilishi holatlaridagi jinoiy javobgarlikka taalluqlidir. Shuningdek, bunday shaxslar o‘z vakolatlari doirasida va xizmat vazifalari bilan bog‘liq holda rasmiy hujjatlarni soxtalashtirgan taqdirda, ularning harakatlarini qanday tasniflash masalasi ham ochiqligicha qolmoqda. [22]

Tijoratda pora evaziga og‘dirishga qarshi kurashish choralari huquqiy va axloqiy me’yorlarga asoslanadi hamda tijorat va boshqa tashkilotlarda korrupsiya tarqalishining oldini olishga qaratilgan.

T. Ya. Xabrievaning “korrupsiyaga qarshi kurashish” tushunchasiga kompleks yondashish zarurligi haqidagi fikriga qo‘shilish mumkin; bu yondashuv huquqiy, siyosiy, iqtisodiy, tashkiliy, targ‘ibotga oid va boshqa choralardan iborat butun tizimni qo‘llashni nazarda tutadi. [23]

M. A. Chjikovning qayd etishicha, qonun chiqaruvchi organ nima uchun tijoratda pora evaziga og’dirishpredmeti vositachida saqlanib qoladigan holatga alohida e’tibor qaratayotgani savol tug‘diradi. Buning ikkita ehtimoliy izohi mavjud. Birinchidan, tomonlar xavfsizlikni kuchaytirish va jinoiy javobgarlikdan qochish maqsadida shunday kelishuvga kelgan bo‘lishi mumkin; bunday vaziyatda pora, yakuniy oluvchi uni talab qilguniga qadar, vositachida saqlanib turishi mumkin. [24]

V. V. Agildinning fikriga ko‘ra, sovg‘a berish harakati, uni bergan shaxsga foyda keltiradigan keyingi harakatlar amalga oshirilishi sharti bilan yoki allaqachon bajarilgan harakatlar evaziga amalga oshiriladi - bunda tomonlar ushbu harakatlar bajarilishidan oldin ular bo‘yicha o‘zaro kelishib olgan bo‘ladilar. Shu bilan birga, buyumning qiymati ahamiyatsiz ekanligini hisobga olsak, uning boshqaruv munosabatlariga - demakki, jinoyat ob’ektining o‘ziga ta’siri ham juda oz ekanligini e’tiborga olish lozim. Bunga misol tariqasida tijorat tashkilotida boshqaruv vazifalarini bajarayotgan shaxsga shokolad, gul yoki arzon-garov esdalik sovg‘alarini berish holatlarini keltirish mumkin. [25]

V.S.Izosimovning ta‘kidlashicha, tijorat va boshqa tashkilotlarning rahbar xodimlari tomonidan jinoyat sodir etilishiga ko'maklashuvchi holatlar quyidagilarni o'z ichiga oladi: a) turli mulkchilik shaklidagi tijorat va boshqa tashkilotlar sonining sezilarli darajada, nazoratsiz yillik o'sishi;

b) ko'p yillar davomida mavjud bo'lgan qadriyatlar tizimi va xo'jalik yurituvchi subyektlarning iqtisodiy va huquqiy xulq-atvorining asosiy modellarining inqirozida ifodalangan anomiyaning kuchayishi;

c) tijorat va boshqa tashkilotlarning rahbar xodimlari tomonidan mansabdor shaxslar tomonidan sodir etiladigan mansabdor shaxslarning latentligining ortishi;

d) mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish va tijorat poraxo'rligi uchun javobgarlikni nazarda tutuvchi normalarning texnik va huquqiy tuzilishidagi kamchiliklar;

d) tijorat va boshqa tashkilotlar faoliyatini huquqiy tartibga solishning asossiz liberallashtirilishi;

e) tijorat va boshqa tashkilotlarda mansabdor shaxslarning jinoyatlariga qarshi kurashishga kompleks yondashuvning yo'qligi.

Shuni ta‘kidlash kerakki, notarius xodimlari o'z xizmat vazifalarini bajarish paytida ko'pincha boshqalarga jinoyat sodir etishda yordam berishadi. Uy-joylarni xususiylashtirish sohasidagi notariuslarning jinoiy xatti-harakatlari ayniqsa xavflidir, ular jinoiy guruhlarning boshqa a'zolari

bilan haq evaziga soxta bitimlar deb ataladigan bitimlarning - ya'ni bitimlarning mohiyatidan bexabar shaxslar (masalan, ruhiy kasallar, muomalaga layoqatsizlar yoki alkogol yoki giyohvand moddalar ta'sirida bo'lganlar) bilan tuzilgan bitimlarning "qonuniyligini" tasdiqlash uchun til biriktiradilar. Ba'zi hollarda, kvartira egalari uy-joy bitimlarini amalga oshirish uchun shaxsini tasdiqlovchi ma'lumotlarga ega bo'lmagan vositachilarga umumiy ishonchnomalar berishgan. Bunday firibgarliklar natijasida jabrlanuvchilar ham uylarini, ham pullarini yo'qotishdi.

Xususiy xavfsizlik yoki detektiv xizmatlari xodimlarining xatti-harakatlari quyidagilar bilan tavsiflanadi: a) tijorat va boshqa tashkilotlardagi oq yoqali jinoyatlarning umumiy tuzilishidagi ularning ahamiyatsiz ulushi; b) kechikishning ortishi; c) ularning faoliyat sohasining o'ziga xos xususiyati; d) jinoyatni sodir etishning o'ziga xos usullari. Jinoyatchining shaxsiyatida quyidagi xususiyatlar ajralib turadi: a) yuqori darajadagi professionallik, bu esa ko'rib chiqilayotgan jinoyatlarni aniqlash va tergov qilishni sezilarli darajada qiyinlashtiradi; b) jinoiy xatti-harakatlarning o'ziga xos sabablari.

Xususiy xavfsizlik va detektiv firmalari xodimlari tomonidan jinoyatlar sodir etilishiga hissa qo'shadigan holatlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

a) nodavlat huquqni muhofaza qilish sektori paydo bo'lgan va rivojlangan tashqi sharoitlar tufayli xususiy xavfsizlik va detektiv agentliklariga jinoiy kirib kelish;

b) xususiy xavfsizlik va detektiv firmalari faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik bazasining yetarli emasligi;

c) huquqni muhofaza qilish organlarining xususiy xavfsizlik va detektiv firmalari xodimlari tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish va hal qilish borasidagi sa'y-harakatlaridagi kamchiliklar;

d) xavfsizlik va detektiv faoliyati sohasidagi jinoyatlarning yashirinligi; d) xususiy detektiv va xavfsizlik firmalarida ishlash uchun xodimlarni tekshirish va tanlashning samarasiz tizimi; e) xususiy xavfsizlik va detektiv firmalari xodimlarini o'qitish va o'qitishdagi kamchiliklar.[26]

D.A.Osmangadjiyevaning fikrga ko‘ra, “Tijorat yoki boshqa tashkilotlarda hokimiyatni suiiste'mol qilishning umumiy obyekti iqtisodiy sohadagi, mulkchilik shaklidagi, iqtisodiy faoliyatdagi va tijorat va boshqa tashkilotlarning normal ishlashidagi ijtimoiy munosabatlar sifatida belgilanishi mumkin. Ushbu obyektni belgilashda muallif rasmiy faoliyatni tartibga soluvchi ijtimoiy munosabatlar iqtisodiy ma'noga ega degan fikrdan kelib chiqadi, chunki iqtisodiyotga zarar, to'g'ridan-to'g'ri bo'lmasa ham, iqtisodiy faoliyat ishtirokchilarining boshqaruv apparatining normal ishlashini buzish orqali yetkaziladi, bu turdagi faoliyat (tadbirkorlik) ularning asosiy qonuniy maqsadi hisoblanadi.[27]

Xulosa qilib aytganda, nodavlat tijorat tashkilotlari mansabdor shaxslari tomonidan o‘z vakolatlarini suiiste’mol qilish bilan bog‘liq jinoyatlarni (xususan, 192-9-modda — tijorat yo‘li bilan pora olish/berish; va 192-10-modda — nodavlat tijorat yoki boshqa nodavlat tashkilot xodimiga pora berish/olish) Jinoyat kodeksida alohida bobga birlashtirish maqsadga muvofiqdir. Rossiya Federatsiyasi, Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston, Turkmaniston, Belarus, Moldova va Ukraina Jinoyat kodekslarida "Tijorat va boshqa tashkilotlardagi xizmat manfaatlariga qarshi jinoyatlar" deb nomlangan alohida bob mavjud. Ushbu mamlakatlar qonunchiligida nodavlat tijorat tashkilotlari yagona va farqlanmagan guruh sifatida emas, balki turli toifalarga ajratilgan holda ko‘rib chiqiladi va shunga muvofiq javobgarlik belgilanadi. Xususan, notariuslar, auditorlar hamda xususiy detektivlik yoki xususiy qo‘riqlash faoliyati uchun sertifikatga ega bo‘lgan xususiy qo‘riqlash tashkilotlari xodimlari tomonidan vakolatlarni suiiste’mol qilish bilan bog‘liq aniq jinoyat tarkiblari belgilangan.

Buyuk Britaniyada "Pora berish to‘g‘risida"gi qonun (Bribery Act) tijorat tashkilotlari mansabdor shaxslari tomonidan sodir etilgan jinoyatlar uchun javobgarlikni belgilaydi. Aksincha, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1999-yil 24-sentabrdagi "Pora olish-berishga oid ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida"gi qarori faqat davlat mansabdor shaxslari ishtirokidagi jinoyatlar uchun javobgarlikni nazarda tutadi. Amaldagi qonunchilikda "tijorat tashkiloti mansabdor shaxsi" tushunchasining huquqiy ta’rifi mavjud emas.

Iqtiboslar/Сноски/References:

1. https://lex.uz/docs/-111453

2. K.R. Yarovaya Pora olish va tijorat poraxo‘rligini huquqiy tasniflashga oid muammoli masalalar // Moskva: "Dnevnik Nauki" ("Fan kundaligi") elektron ilmiy jurnali, 10-son, 2025-yil. – 45-bet. (K.R. Yarovaya, "Problematic Issues Regarding the Legal Classification of Accepting Bribes and Commercial Bribery," *Dnevnik Nauki* ("Science Diary") – electronic scientific journal, Issue 10, 2025, p. 45.)

3. L.A. Spektor Pora olish yoki tijorat poraxo‘rligiga undash (provokatsiya) // Shimoliy Kavkaz mintaqasi: "Izvestiya Vuzov" ("Oliy o‘quv yurtlari xabarnomasi") elektron ilmiy jurnali, 4-son, 2005-yil. – 83-bet. (L.A. Spektor, Incitement (Provocation) to Accept a Bribe or to Commercial Bribery // North Caucasus Region: "Izvestiya Vuzov" ("Bulletin of Higher Education Institutions") – electronic scientific journal, No. 4, 2005. – p. 83.)

4. P.I. Levchenko Tijorat poraxo‘rligining kriminologik va jinoiy-sotsiologik tavsiflari // Moskva: "Yurist-Pravoved" elektron ilmiy jurnali, 5-son (66), 2014-yil. – 121-bet. (P.I.Levchenko, "Criminological and Criminal-Sociological Characteristics of Commercial Bribery, “Yurist-Pravoved” (Electronic Scientific Journal), Moscow, No. 5 (66), 2014, p. 121.)

5. V.E. Zvarygin, A.S. Kondakov Korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar uchun javobgarlikka oid jinoyat huquqi masalalari: tijorat poraxo‘rligi misolida // "Vestnik Udmurtskogo Universiteta" ("Udmurt universiteti xabarnomasi") ilmiy jurnali, 4-son (31), 2021-yil. – 147-bet. (V.E. Zvarygin, A.S. Kondakov. Criminal Law Issues Regarding Liability for Corruption-Related Crimes: The Case of Commercial Bribery // “Vestnik Udmurtskogo Universiteta” (“Bulletin of Udmurt University”) scientific journal, Issue 4 (31), 2021. – p. 147.)

6. E.S Shalygina Tijorat poraxo‘rligi: jinoyat huquqi va kriminologik jihatlar. Dissertatsiya avtoreferati (yuridik fanlar). – Chelyabinsk, 2010-yil. – 20-bet. (Shalygina E.S. Commercial Bribery: Criminal Law and Criminological Aspects. Abstract of a Dissertation (Legal Sciences). – Chelyabinsk, 2010. – p. 20.)

7. D.A. Kononov Vakolatni suiiste’mol qilish va tijorat poraxo‘rligi: jinoyat huquqiga oid tavsiflar. Dissertatsiya avtoreferati (yuridik fanlar). – Moskva, 2016-yil. – 23-bet.(D. A. Kononov, “Abuse of Authority and Commercial Bribery: Criminal Law Characteristics”. Abstract of a dissertation (Legal Sciences). – Moscow, 2016. – p. 23.)

8. S.D. Krasnousov Xususiy sektorda korrupsiya shakli sifatida tijorat poraxo‘rligi: tushuncha va unga qarshi kurash choralari. Dissertatsiya avtoreferati (yuridik fanlar). – Vladivostok, 2012-yil. – 12-bet. (S.D. Krasnousov, Commercial Bribery as a Form of Corruption in the Private Sector: Concept and Countermeasures. Abstract of a Dissertation (Legal Sciences). – Vladivostok, 2012. – p. 12.)

9. E.V. Fomenko Jinoiy-huquqiy vositalar orqali poraxo‘rlikka qarshi kurashishning konseptual yondashuvlari. Doktorlik dissertatsiyasi (huquqshunoslik) avtoreferati. – Moskva, 2021. – 28-bet. (E.V. Fomenko. Conceptual Approaches to Combating Bribery through Criminal Law Means. Abstract of a Doctoral Dissertation (Legal Studies). – Moscow, 2021. – p. 28.)

10. E.V.Kosygin Rossiya jinoyat qonunchiligida mansabdor shaxslar tomonidan pora olishning maxsus turlari. Nomzodlik dissertatsiyasi (huquqshunoslik) avtoreferati. – Moskva, 2023. – 17-bet. (E.V. Kosygin Special types of bribery by officials under Russian Criminal Law. Abstract of a Candidate’s Dissertation (Law). – Moscow, 2023. – p. 17.)

11. L.A. Maslova Jinoiy-huquqiy tushuncha sifatida poraxo‘rlik. Nomzodlik dissertatsiyasi (huquqshunoslik) avtoreferati. – Kursk, 2023. – 21-bet. (L.A. Maslova. Bribery as a Concept in Criminal Law. Abstract of a Candidate’s Dissertation (Legal Studies). – Kursk, 2023. – p. 21.)

12. E.V.Tsarev Vakolatlarni suiiste’mol qilishning obyektiv belgilariga oid jinoiy-huquqiy tavsiflar. // Maqola. Moskva: “Huquqni muhofaza qilish faoliyati muammolari” ilmiy jurnali. 2020. № 2. 32-bet. (E.V. Tsarev. Criminal-legal characteristics regarding the objective elements of abuse of authority. // Article. Moscow: Scientific journal "Problems of Law Enforcement Activity." 2020. No. 2. Page 32.)

13. E.A. Podkoryvov Vakolatlarni suiiste'mol qilish sabablari va shart-sharoitlari. // Maqola. Moskva: "Rossiya IIV Moskva universiteti axborotnomasi" ilmiy jurnali. 2020. № 6. 115-bet. (E.A. Podkoryvov. Causes and Conditions for the Abuse of Authority. // Article. Moscow: Scientific Journal "Bulletin of the Moscow University of the Ministry of Internal Affairs of Russia". 2020. No. 6. Page 115.)
14. N.A. Popova Inqilobgacha bo'lgan qonunchilikda vakolatlarni suiiste'mol qilish instituti. // Maqola. Moskva: "Tarixiy-huquqiy muammolar: yangicha qarash" ilmiy jurnali. 2021. № 4. 155-bet. (N.A. Popova. The Institution of Abuse of Authority in Pre-Revolutionary Legislation. // Article. Moscow: "Historical-Legal Problems: A New Perspective" (scientific journal). 2021. No. 4. P. 155.)
15. A.O. Dalgatova Dog'iston Respublikasida vakolatlarni suiiste'mol qilishning hozirgi holati to'g'risida. // Maqola. Moskva: "Dog'iston davlat universiteti axborotnomasi" ilmiy jurnali. 2011.2-son. 213-bet. (A.O. Dalgatova. On the Current State of Abuse of Authority in the Republic of Dagestan. // Article. Moscow: Scientific Journal "Bulletin of Dagestan State University." 2011, Issue 2. Page 213.)
16. D.M.Podkolzin Xususiy auditorlar tomonidan vakolatlarni suiiste'mol qilishning subyektiv belgilari. // Maqola. Moskva: "Kimyo va kimyo texnologiyasidagi yutuqlar" [Uspexi v ximii i ximicheskoy texnologii] ilmiy jurnali. XXI jild. 2007. № 10 (78). 63-bet. (D.M. Podkolzin. Subjective elements of the abuse of authority by private auditors. // Article. Moscow: Scientific journal "Advances in Chemistry and Chemical Technology" [Uspekhi v khimii i khimicheskoy tekhnologii]. Vol. XXI. 2007. No. 10 (78). P. 63.
17. A.L. Stepanov Tijorat va boshqa tashkilotlarda boshqaruv vazifalarini amalga oshiruvchi shaxslar tomonidan vakolatlarni suiiste'mol qilish: nazariy va qonunchilik masalalari. Yuridik fanlar nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Moskva, 2006. – 30-bet.
18. V.S. Izosimov Tijorat va boshqa tashkilotlarda sodir etilgan mansabga oid jinoyatlarning nazariy va amaliy tahlili. Yuridik fanlar doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – Nijniy Novgorod, 2004. – 37-bet. (V.S. Izosimov. Theoretical and Practical Analysis of Official Crimes Committed in Commercial and Other Organizations. Abstract of a dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences. – Nizhny Novgorod, 2004. – p. 37.)
19. D.A. Osmangadjievna Tijorat yoki boshqa tashkilotlarda vakolatlarni suiiste'mol qilishga oid jinoyat huquqi va kriminologiya masalalari (Dog'iston Respublikasi materiallari asosida). Yuridik fanlar doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – Maxachkala, 2011. – 12-bet. (D.A. Osmangadjievna Issues of Criminal Law and Criminology Regarding the Abuse of Authority in Commercial or Other Organizations (Based on Materials from the Republic of Dagestan). Abstract of a dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences. – Makhachkala, 2011. – p. 12.)
20. N.A.Kamenskiy Tijorat va boshqa tashkilotlarda vakolatlarni suiiste'mol qilishda jismoniy va yuridik shaxslarning javobgarligi to'g'risida. // – Moskva: "Voronej davlat universiteti xabarnomasi" [Vestnik VGU] ilmiy jurnali. Turkum: Huquq. 2018. 318-bet. (N.A. Kamenskiy. On the liability of individuals and legal entities for the abuse of authority in commercial and other organizations. // – Moscow: "Bulletin of Voronezh State University" [Vestnik VGU] (scientific journal). Series: Law. 2018. p. 318.)
21. A.V.Krilova "Boshqaruv" vakolatlarini suiiste'mol qilish tarkibida fuqarolar va tashkilotlarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlariga yetkazilgan jiddiy zarar tushunchasi. // Moskva: "Moskva universiteti xabarnomasi" [Vestnik Moskovskogo Universiteta] ilmiy jurnali. 11-turkum. Huquq. 6-son. 2014. – 68-bet. (A.V. Krilova, "The Concept of serious harm caused to the rights and legitimate interests of citizens and organizations within the context of the offense of abuse of managerial powers." // Moscow: "Bulletin of Moscow University" [Vestnik Moskovskogo Universiteta] (Academic Journal). Series 11: Law. No. 6, 2014. – p. 68.
22. M.A. Lyubavina Tijorat va boshqa tashkilotlarda boshqaruv vazifalarini bajaruvchi shaxslarning jinoiy javobgarligiga oid ayrim masalalar. // Moskva: "Kriminalist" ilmiy jurnali. 1-son (12). 2013. – 3-bet. (M.A. Lyubavina. Certain Issues Regarding the Criminal Liability of Individuals Performing

Management Functions in Commercial and Other Organizations. // Moscow: “Kriminalist” Scientific Journal. Issue 1 (12). 2013. – p. 3.)

23. A.V. Manjura Tijorat poraxo‘rligining holati va dinamikasi. // Moskva: “International Journal of Humanities and Natural Sciences” ilmiy jurnali, jild. 11-1 (86), 2023. – 134-bet. (A.V. Manjura. The state and dynamics of commercial bribery. // Moscow: “International Journal of Humanities and Natural Sciences” (scientific journal), Vol. 11-1 (86), 2023. – p. 134.)

24. M.A.Chjikov Tijorat poraxo‘rligini huquqiy tasniflashning o‘ziga xos xususiyatlari. // Moskva: “Epomen” ilmiy jurnali, 65-son, 2021. – 134-bet. (M. A. Chjikov. Specific Features of the Legal Classification of Commercial Bribery. // Moscow: “Epomen” Scientific Journal, Issue 65, 2021. – p. 134.)

25. V. V. Agildin Tijorat poraxo‘rligi huquqbuzarligi tarkibiy elementlarining tavsifi. // Moskva: “Sibir huquqiy axborotnomasi” ilmiy jurnali, 1 (64)-son, 2014. – 45-bet. (V. V. Agildin. Description of the constituent elements of the offense of commercial bribery. // Moscow: Scientific journal “Siberian Legal Bulletin,” Issue 1 (64), 2014. – p. 45.)

26. В. С. Изосимов Теоретико-прикладной анализ служебных преступлений, совершаемых в коммерческих и иных организациях. Автореф.дисс…док.юрид.наук. – Нижний Новгород, 2004. – С.34. (V. S. Izosimov. A Theoretical and Applied Analysis of Offenses Committed in the Course of Official Duties within Commercial and Other Organizations. Abstract of a dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences. – Nizhny Novgorod, 2004. – p. 34.)

27. Д.А Османгаджиевна Уголовно-правовые и криминологические проблемы злоупотребления полномочиями в коммерческой или иной организации (по материалам Республики Дагестан). Автореф.дисс…док.юрид.наук. – Махачкала, 2011. – С.12. (D.A.Osmangadzhievna. Criminal-Law and Criminological Issues Regarding the Abuse of Authority in a Commercial or Other Organization (Based on Materials from the Republic of Dagestan). Abstract of a dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences. – Makhachkala, 2011. – P. 12.)

Tadqiqot uz

ISSN 2181-9130

Doi Journal 10.26739/2181-9130

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF LAW RESEARCH

Taqdim etilayotgan maqolalarga qo‘yilgan talablar:

1. *Maqola o‘zbek, ingliz va rus tillarida qabul qilinadi va Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig‘ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan bo‘lishi shart. Satr boshi - 1,25 sm bo‘lib, satrlarni eniga to‘g‘irlash, so‘zlarni boshqa qatorga ko‘chirish avtomatik tarzda bo‘lishi lozim.*
2. *Birinchi qator o‘ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni va e-mail, uchinchi qatorda sahafaning o‘rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma’lumotlar o‘zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.*
3. *Keyingi qatordan o‘zbek, ingliz va rus tillarida kamida 60 ta o‘zbek, ingliz va rus tillarida so‘zdan iborat annotatsiya beriladi.*
4. *Keyingi qatordan 6-10 ta o‘zbek, ingliz va rus tillarida kalit so‘zlar beriladi.*
5. *Keyingi qatordan asosiy matn umimiy so‘zi minimal 2000 ta bo‘ladi.*
6. *Adabiyotlarning to‘liq ro‘yxati asosiy matndan so‘ng alifbo tartibida ko‘rsatilishi lozim va havolalar asosiy matnda bo'lishi kerak [1, B.25].*
7. *Maqolada keltirilgan dalillarning to‘g‘riligi uchun muallif mas’ul, plagiat holati taqiqlanadi.*
8. *Web of science, Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.*

Требования к оформлению научной статьи:

1. *Статья принимается на узбекском, английском и русском языках и должна быть оформлена в Microsoft Word шрифтом Times New Roman, размер 12, межстрочный интервал — 1, поля со всех сторон — 2 см. Абзацный отступ — 1,25 см; выравнивание по ширине и переносы слов должны быть включены автоматически.*
2. *В первой строке справа указываются фамилия, имя и отчество автора; во второй строке — место работы автора, должность, ученая степень и звание, а также e-mail; в третьей строке по центру страницы крупным и жирным шрифтом — название статьи. Эти сведения должны быть приведены на узбекском, английском и русском языках.*
3. *Ниже дается аннотация на узбекском, английском и русском языках, содержащая не менее 60 слов на каждом языке.*
4. *Далее приводятся 6–10 ключевых слов на узбекском, английском и русском языках.*
5. *Далее основной текст: общий объем текста должен быть не менее 2000 слов.*
6. *Полный список литературы должен быть приведен после основного текста в алфавитном порядке; ссылки должны присутствовать в основном тексте в формате [1, С.25].*
7. *Автор несет ответственность за достоверность приведенных в статье доказательств; плагиат запрещен.*
8. *Рекомендуется цитирование журналов из база данных Web of Science и Scopus.*

Requirements of the articles submitted:

1. *Articles are accepted in Uzbek, English and Russian and must be prepared in Microsoft Word using Times New Roman font, size 12, single line spacing, with 2 cm margins on all sides. First-line indent is 1.25 cm; text should be justified and word hyphenation/line breaks set to automatic.*
2. *In the first line on the right: the author’s surname, given name and patronymic; in the second line: the author’s affiliation, position, academic degree and title, and e-mail; in the third line centered on the page: the article title in bold and uppercase (or bold). These details must be provided in Uzbek, English and Russian.*
3. *Next, provide an abstract in Uzbek, English and Russian of at least 60 words in each language.*
4. *Next, provide 6–10 keywords in Uzbek, English and Russian.*
5. *Next, the main text: total word count must be at least 2000 words.*
6. *The full list of references must appear after the main text in alphabetical order, and citations should appear in the main text in the format [1, P.25].*
7. *The author is responsible for the accuracy of the evidence presented in the article; plagiarism is prohibited.*
8. *It is advisable to include citations from journals indexed in Web of Science and Scopus.*